

Rent vann som nasjonal ressurs

Av Øistein Torgersen.

Øistein Torgersen er daglig leder av Norsk Rørsenter A/S i Drammen.

*Nordahl Grieg:
Vand i Norge, vand av renhet,
hvor en lægger seg og drikker.*

Rent drikkevann er mangelvare i store deler av verden. Naturgitte problemer med lite nedbør, tørkekatastrofer og forurensning av drikkevann gjør at en stadig oftere opplever mangel på vann som bakenforliggende årsak til konflikter.

Det ser ut til at problemene er sterkt økende.

Noe av årsaken til at problemene om vann og vannforsyning stadig oftere synes å komme i fokus er øket tilgang på informasjon fra alle kanter av kloden. Likevel tyder alt på at tilgang på rent vann blir et større problem for flere mennesker for hvert år som går.

Også i velforsynte og velutviklede områder som eksempelvis Danmark, Tyskland og Nederland er det en del symptomer på at vannkriser kan bli alvorlige.

Store deler av vannforsyningen er basert på grunnvann, og innholdet av nitrater og plantevernmidler er noen steder alarmerende høyt. Dessuten er det ofte store avfallsdeponier i nedslagsfeltene til vannverk i de sentrale deler av Europa. Som en illustrasjon på dette kan nevnes at Hamburg Wasserwerk, som forsyner ca. 2 mill. mennesker, har ca. 300 fyllinger som inneholder også spesialavfall, innenfor sine

nedbørfelt og infiltrasjonsområder for grunnvann.

Dette gjør at prøvetaking og overvåking av drikkevannets innhold av tungmetaller og andre miljøgifter er meget høyt prioritert ved dette vannverket.

Vann er altså en utsatt ressurs også i land som foreløpig regnes som velforsynt med godt vann av høy kvalitet.

Hva er så situasjonen i Norge?

Vi har mye vann og godt vann selv om vi ofte diskuterer kvaliteten på det endelige produkt som leveres abonnentene fra de enkelte vannverk. Generelt må det kunne sies at vi med enkle midler og minimal vannbehandling vil kunne levere mye og godt rent vann.

Det er grunn til å tro at det innen forholdsvis kort tid vil bli en økende etterspørsel etter godt og rent vann og jeg tror en vanskelig kan overvurdere den verdi og betydning dette vannet vil kunne få i fremtiden.

Foreløpig sløser vi med vannet og har et ukontrollert forbruk. Vi har mange og store lekkasjer og liten interesse for økonomisering med vannforbruket. Dette er kanskje naturlig for et folk i vår situasjon, men neppe særlig fornuftig.

For det første bør en prinsipielt alltid bestrebe seg på å ha kontroll med forbruket, og dessuten medvirker våre holdninger til at vi stiller alt for små krav til kvaliteten på materialene som

brukes i vannforsyningen og til arbeid som utføres på ledningsnett og installasjoner.

Hvis det hadde vært whisky, eller for den slags skyld Coca-Cola, i vannledningene våre, ville vi utøvet en helt annen omhyggelighet i vår omgang med ledningsnett og forbruk. Kort sagt betyr det at når verdien på en vare øker så vil vi bli flinkere til å ta vare på den.

Jeg har overfor forsøkt å antyde at det er all grunn til å tro at verdien på en rikelig norsk ressurs, — godt og rent vann —, vil øke i fremtiden. Hvis dette er tilfellet vil det være dumt hvis vi ikke lærer oss til å behandle dette vannet med større omsorg. Likedan vil det helt klart være riktig å sørge for størst mulig kontroll med forbruket.

Hva gjør vi i Norge?

I øyeblikket ser det ut som om vi gjør lite for å møte en fremtid hvor rent vann vil bli en større mangelvare enn nå. Til og med er det slik at kommuner som til nå har gjort forsøk på å få en viss oversikt og kontroll med vannforbruket gjennom å påby vannmålere, vurderer å slutte med dette.

* Fordi vannmålere ikke i øyeblikket synes å være regningssvarende synes det som om noen vannverk vurderer å kutte ut krav om vannmålere, ut fra kortsiktige muligheter til å spare en kontrollør.

* Med bakgrunn i et tilsomt regnestykke, også dette meget kortsiktig, ser det ut til at det kommer til å bli plassert hovedflyplass på toppen av en av våre sentralt plasserte grunnvannskilder. Denne grunnvannskilden burde heller klargjøres som reserve i tilfelle av at

Norge skulle bli utsatt for luftbårent nedfall som for en periode vil kunne gjøre overflatekilder ubrukelige. Dette hensyn kan kombineres med utbygging til hovedflyplass, men betyr ekstraordinære sikringstiltak som koster penger. Til tross for de planlagte tiltakene vil grunnvannet være sterkere truet. Utlekking av gifter, olje osv. kan være svært vanskelige eller umulige å fjerne hvis uhell først inntreffer.

* Det fins ytterligere en rekke eksempler på at vi ikke synes å betrakte rent vann som en betydelig ressurs i Norge.

Hva bør vi gjøre i Norge?

* Vi bør gjennomføre en analyse av situasjonen for å klarlegge betydningen av rent vann i fremtiden.

— Dette kan berøre

- Lokalisering av næringsmiddelindustri
- Styrking av norske næringsmidler internasjonalt, jfr. Ren mat-kampanjen
- Den samlede satsing på Rene Norge som del av reiselivssatsing osv.
- Lokalisering av kompetanseindustri som ønsker Ren natur, Trygghet og Høy livsstandard

Denne analysen bør føre frem til en prissetting på ressursen som er realistisk i forhold til fremtidens behov.

NB! En slik prissetting kan ikke gjøres av økonomer alene. Til det er spørsmålet for alvorlig.

* Hvis analysen med en viss grad av sikkerhet bekrefter antagelsene overfor bør vi begynne å planlegge hvordan vi skal møte situasjonen. Problemet har

flere sider, men selv om det viktigste aspektet er at vann er en livsnødvendighet, så er det dessverre slik at livsnødvendigheter ikke synes å bli tatt helt alvorlig før noen ser muligheter for økonomisk tap eller vinning. Kort sagt må en sannsynliggjøre muligheter for fortjeneste før det virkelig blir reaksjon.

* I vårt tilfelle betyr dette at Norge får mulighet til å gå ut på verdensmarkedet for salg av enda en etterspurt ressurs. Da er det viktig med effektiv markedsføring og tidlig bearbeiding av markedet for å sikre seg markedsandeler. Det er jo også andre som disponerer denne ressursen i overflod.

Vår godt utbygde infrastruktur og vannkraft gjør at vi har store konkurransefortrinn.

Vår erfaring med tankfart og rørledninger for gass og olje vil komme godt med, og vår økonomiske handlefrihet pga. olje og gass gjør at vi kan angripe oppgaven med tilstrekkelige økonomiske ressurser.

* Vi setter i gang planlegging av hvordan våre kraftverk bør utstyres for på en

enkel måte også å kunne levere tilfredsstillende vann til vannforsyning.

* Vi forlanger at alle nye kraftverk, hvis det blir noen, tar dette med i planleggingen fra forprosjektering.

* Vi sørger for at alle større vannverk med godt råvann intensiverer arbeidet med å redusere lekkasjer/sløsing og sørger for at de lærer seg å kontrollere forbruket slik at de er klare til å tjene penger på verdensmarkedet når tiden kommer.

* Vi intensiverer arbeid for å finne metoder til innvendig belegging av olje- og gassledninger slik at disse kan tas i bruk til vannforsyning når olje og gassreservoarene er uttømt, og likedan legger vi tilrette for tilsvarende utnytting av tankflåten.

* Vi går straks i gang med et stortstilet opplegg for å gjøre verden oppmerksom på våre varer og starter prøveeksport med henblikk på å bli kjent for gode varer og god service.